

способи розв'язання проблем, які ще не виникли; досвід творчої діяльності людство накопичує поступово, не при всякий, навіть творчій діяльності цей досвід формується і проявляється в цілому; цей досвід можна добути лише шляхом індивідуальної діяльності в процесі реального пошуку рішення нових проблем. Індивідуальний досвід завжди специфічний у відповідності із своєрідністю особистості, яка здійснює творчу діяльність.

Проблема можливості передачі досвіду творчої діяльності є дискусійною. Дійсно, в творчому процесі поряд з оригінальним є тривіальне, якому можна навчити. Алгоритмічний і програмований підходи у навчанні забезпечують організацію розумового процесу через формування системи інтелектуальних знань та умінь. При такому навчанні творчі задачі розв'язуються як типові, хоч вони і відрізняються особливою складністю. Сам "процес мислення при цьому позбавлений власне творчих характеристик: самостійності (доводиться реалізувати алгоритми або діяти згідно запланованому інваріантному методу), інсайтності (раптовості і несподіваності моменту відкриття принципу рішення), конфліктності (відчуття напруженості пошуку, яка межує з переживанням неможливості або нездатності розв'язати проблемну ситуацію" [3, с.41]. Отже, розв'язання найскладніших оригінальних творчих задач здійснюється індивідом за своєю власною неповторною програмою з допомогою інтуїції і особистого досвіду творчої діяльності.

Дослідники також виділяють психолого-педагогічні та соціальні умови, які сприяють творчій діяльності та розвитку творчих здібностей учнів і студентів: своєчасне виявлення задатків та ефективна організація творчої діяльності в процесі професійного навчання; виховання необхідних якостей особистості; тривалість та інтенсивність творчої діяльності; самодіяльність (інтелектуальна активність); створення особливих ситуацій, алгоритмізація творчої діяльності (створення евристичних програм, розробка алгоритмів розв'язання творчих задач); забезпечення умов для реалізації учнями своїх творчих якостей у навчальному процесі; участь у житті навчального закладу через індивідуальний вибір; створення творчої атмосфери, здорового морально-психологічного клімату в колективі через утвердження принципів педагогіки співробітництва; демократичний стиль спілкування педагогів з студентами, свобода творчих дискусій, обміну думками; своєчасна доброзичлива оцінка творчої навчальної діяльності студентів, позитивних зрушень у їх розвитку; уміння педагогів помічати і цінувати неповторну творчу індивідуальність кожного студента [2, с.252].

Ми підтримуємо висновки педагогів – дослідників про те, що створення сприятливих умов для розвитку творчих якостей особистості значною мірою визначається змістом навчального матеріалу, застосуванням у навчальному процесі активних форм і методів навчання, нових інформаційних технологій, які стимулюють творчу активність учнів, сприяють розвитку творчих здібностей.

Література

1. Лернер И.Я. Дидактические основы методов обучения. – М.: Педагогика, 1981 – 185с.
2. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті. За ред. С.О. Сисоевої. – К.: ВІПОЛ, 2001 – 502 с.
3. Психология творчества: общая, дифференциальная, прикладная. Под ред. Я.А. Пономарева. – М.: Наука, 1990 – 224 с.

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ ТА МАГІСТРІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ УКРАЇНИ

Куцериб Т. (Львів)

Необхідність інтеграції України у світовий соціальний простір, зміни в ринку праці потребують перегляду підходів до підготовки спеціалістів та

магістрів у вищій школі та моніторингу ефективності здійснюваних заходів.

У світі існують дві системи визначення змісту освіти: централізована, коли єдиний для всіх вузів зміст навчальних програм встановлюється на рівні держави (Франція, Германия, Швеція, Японія), та децентралізована, при якій зміст навчання визначається на місцях, за активної участі самих вищих навчальних закладів (США, Великобританія, Канада). [4, с.298].

Найкращим можна вважати управління сферою вищої освіти, яке поєднує елементи раціонального контролю з боку держави та елементи саморегуляції. В Україні триває процес реалізації саме такої моделі: держава визначає стандарти освіти та здійснює контроль за якістю підготовки спеціалістів та магістрів у вищій школі при значній автономії вузів у вирішенні питань змісту освіти, інших проблем навчально-виховної, науково-дослідницької, методичної та фінансово-господарської діяльності. [3, с.31].

Проблема відповідності знань, вмінь та навичок, які спеціаліст чи магістр отримує у вищому навчальному закладі, запитам суспільства, стала особливо актуальною в умовах відсутності системи державного розподілу випускників, тобто за умов вільного працевлаштування. В ринкових умовах висока якість підготовки спеціаліста є одним із визначальних факторів знаходження ним свого місця на ринку праці та подальшого професійного росту. Сьогодні роботодавці, особливо у приватному секторі, вже не витрачають час і гроші на перепідготовку спеціаліста безпосередньо на робочому місці, як це мало місце в умовах планової економіки. В нових умовах вузи повинні підтримувати постійний зв'язок з потенційними роботодавцями і враховувати їхні вимоги щодо професійно-кваліфікаційних якостей своїх випускників.

Зміни в суспільних відносинах завжди висувають нові вимоги до виховання людиною своєї професійної ролі. Ці вимоги вже знайшли відображення у визначенні принципів здійснення навчально-виховної роботи у вищій школі України, а саме: фундаменталізація, гуманізація, гуманітаризація та індивідуалізація навчання, демократизація відносин між учасниками навчального процесу, спрямованість на виховання самостійного, інноваційного мислення у майбутніх представників інтелектуальної еліти. Це обумовлено як складністю загальною соціально-економічною ситуацією, яка склалася у нашій країні, так і труднощами подолання вже неактуальних принципів, форм та методів навчальної роботи. Треба виділити наступні напрямки оптимізації процесу професійної підготовки спеціалістів у вищій школі, яким на сьогоднішній день приділяється недостатньо уваги:

Зв'язок отриманих знань з практикою. Однією з характерних рис системи освіти був так званий інформаційний підхід до навчання. Це визначало зміст і організацію навчального процесу, особливості його методики: монологічний, розповідний характер лекцій, проведення семінарських занять та атестацій у формі запитань та відповідей. Результатом є заучування студентами певної інформації, яке дуже часто супроводжується невмінням творчо її застосувати у практичній діяльності, що ускладнює процес адаптації випускників на виробництві, знижує якість їх роботи. [6, с.352].

Альтернативою є системно-діяльнісний підхід. Його провідна ідея така: засвоєні знання є не кінцевою метою, а основним знаряддям підготовки до професійної та громадської діяльності після закінчення вузу. Кінцева мета – система видів діяльності, до яких він залучається після закінчення вузу [1]. Реалізація цього підходу передбачає надання студентам можливості стажування або навіть праці за спеціальністю ще під час навчання; для студентів, які планують займатися науковою діяльністю – стимулювання їхньої участі у дослідницькій роботі кафедр, у розробці нових проектів, у роботі міждисциплінарних дослідницьких колективів тощо. Взагалі студентам, професійні плани яких пов'язані саме з науковою діяльністю, потрібно надати особливі умови для їх реалізації. З певного моменту підготовка майбутніх науковців та практиків повинна бути диференційованою, із зміщенням акценту у навчанні в бік більш поглибленої теоретичної чи практичної підготовки. Це буде сприяти і більш ранньому самовизначенню студентської молоді щодо майбутньої професійної діяльності, і підвищить якість аспірантського складу.

Забезпечення високого рівня комп'ютерної грамотності спеціаліста, во- лодіння іноземними мовами. Сучасний стан суспільства, інформатизація, все менше шансів на просування залишає тим спеціалістам, які не володіють комп'ютерною технікою та інформаційними технологіями, не мають можливості користуватися джерелами інформації на іноземних мовах (наукова література, ЗМІ, супутникове телебачення, міжнародні комп'ютерні мережі). Отже, озброєння студентів українських вузів найсучаснішими знаннями з комп'ютерної техніки, а також навичками спілкування на іноземній мові є не просто необхідною частиною підготовки спеціалістів, але умовою виходу України на міжнародний світовий простір, а в кінцевому підсумку – умовою підвищення економічної конкурентоспроможності нашої країни у світовому вимірі.

Міждисциплінарний характер навчання. Як зазначає Є.Є. Маркарян, особливістю наукової культури минулих епох (починаючи з Нового часу) був монодисциплінарний принцип організації науки та навчання [2, с.254]. Вузька спеціалізація наукового знання була підкореною переважно задачам функціонування і розвитку окремих, відносно автономних, сфер суспільного життя, а наука залишалась системності на рівні виробництва знань. Міждисциплінарний принцип навчання у вищій школі реалізується в 2-х формах: внутрішньо-вузівській та міжвузівській інтеграції. Під першою розуміється взаємопроникнення окремих дисциплін в рамках одного вузу. Міжвузівська інтеграція виражається у спільній роботі вузів по навчанню частини населення у провідних вузах на старших курсах, підготовці науково-педагогічних кадрів в цільовій аспірантурі, формуванні міждисциплінарних колективів в процесі навчання, модульній системі підготовки спеціалістів, створенні територіальних вузівських центрів. [5, с.350].

Необхідність дотримання нових вимог до підготовки спеціаліста та магістра повинна знайти відображення в організаційних формах та методах навчання. Нагальною потребою є поширення активних методів навчання – опорного викладання, установчих лекцій, рольових та ділових ігор тощо – в поєднанні із збільшенням навчального часу на самостійну роботу студентів. На жаль, використання інноваційних методів у практиці є проблематичним, оскільки, по-перше, поки що не вдалося подолати інерцію багаторічного використання інформаційної моделі навчання, а по-друге, через слабку спадкоємність різних ланок системи освіти більша частина випускників шкіл не готова їх сприймати. [6, с.345]

Література

1. Вища школа на шляху оновлення. – Львів: Світ, 1992. – 120 с.
2. Корміна Л.І. Самовдосконалення як умова професійного становлення студентської молоді // Педагогічна технологія у сучасному вузі. – Луцьк, 1996. – 245с.
3. Суд над системою образования: стратегия на будущее. – М.: Педагогика, 1992. – 264 с.
4. Фіцула М.М. Педагогіка вищої освіти. – Київ, 2006. 350 с.
5. Яблонський В. Вища школа України на рубежі тисячоліть. – Київ, 1999. – 345 с.
6. Яковец Ю.В. История цивилизаций. – М.: Владос, 1997. – 352 с.

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ, ЯК ВАЖЛИВОЇ СКЛАДОВОЇ РОБОТИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Лисяк О.О., Даценко О.А. (Полтава)

XXI сторіччя висуває нові вимоги до рівня і якості підготовки спеціалістів. В економічних умовах, що змінюються, зростає роль професійноособистісних якостей, які забезпечують компетентність, мобільність, ініціативність, творчий підхід, високу працездатність особистості, успішність у професійній